

Commissie tot Onderzoek van de Rekening

Verslag van de overlegvergadering van 18 mei 2021 - Aanvang: 19.00 uur (Digitaal)

[De vergadering is per agendapunt en per spreker terug te kijken via het raadsinformatiesysteem via deze link.](#)

Aanwezige COR-leden	Tak (vz), Rozema, Koster, Postma
Commissiegriffier	Jongsma
Overige aanwezigen	Goldstein en Gerritsma (PwC), van Gilst (Financial Audit), Van Gils (wethouder), Chedi (directeur financiën)

Afwezig (met kennisgeving) Lansink-Bastemeijer

1. Opening en mededelingen

Tak opent om 19.00 uur de vergadering en heet iedereen van harte welkom bij deze digitale vergadering en ook de kijkers thuis. Hij meldt dat de heer Lansink – Bastemeijer zich voor vanavond heeft afgemeld i.v.m. andere bezigheden.

Tak wil proberen uiterlijk om 20.30 uur de vergadering af te ronden i.v.m. een technische sessie die om 20.30 uur start en waar een aantal leden van deze commissie verwacht worden. Tot slot meldt de voorzitter nog dat als de versoepelingen zich voortzetten rond de CORONA-crisis, de volgende vergadering van de COR, op 29 juni a.s., fysiek in het stadhuis zal plaatsvinden.

2. Vaststelling agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Accountantsverslag bij de jaarrekening 2020 (21bb6045)**(Toelichting door accountant) en 4. Collegereactie op accountantsverslag**

Tak stelt de volgende behandelwijze voor:

1. Toelichting door accountant
2. Vragen aan accountant
3. Vragen aan wethouder FIN (mede naar aanleiding collegereactie).

Goldstein is trots dat er met slechts een paar dagen vertraging is afgerond. Rotterdam heeft als eerste gemeente in Nederland dit jaar een digitale controleverklaring. Dit is een goed stukje digitale innovatie. Er is sprake van een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid. De accountant wijst op de bijzondere posten in deze jaarrekening i.v.m. Covid; ruim € 300 mln. Nagenoeg alles wordt vergoed vanuit het rijk. De Eneco gelden zijn toegevoegd aan een bestemmingsreserve en er is een goede “governance” omheen gecreëerd die recht doet aan de omvang van het geld en om het bedrag op een goede manier in stand te houden. Bij de grondexploitaties neemt het onzekerheidsprofiel iets toe, maar dat is niet zo vreemd in deze “covid tijd”. De accountant blijft voor wat betreft de grondexploitaties aandacht vragen voor een goede informatievoorziening richting de raad.

Goldstein geeft voor wat betreft het warmtebedrijf en Ahoy aan, dat de accountant hier extra aandacht aan heeft moeten besteden. Hij geeft daarbij aan dat de gemeente eerder standpunten hierover had moeten innemen, zodat hierover eerder de discussie gevoerd had kunnen worden. Nu is er “last minute” veel discussie gevoerd en moesten er ook nog aanpassingen gemaakt worden op deze dossiers. De accountant roept op om eerder en

kritischer dit soort zaken (zoals warmtebedrijf en Ahoy) te borgen. Voor wat betreft het warmtebedrijf blijft het onzekerheidsprofiel groot.

Goldstein geeft aan dat voor wat betreft het Sociaal Domein gewerkt wordt aan het terugbrengen van de afhankelijkheid van derden. Vooralsnog blijft er echter de nodige afhankelijkheid van derden. Voor wat betreft de kwaliteit – en informatiewaarde van het jaarverslag geeft hij aan dat de oplegger inmiddels geïntegreerd is bij de P&C-producten en dat er een nadere dialoog met de raad zal plaatsvinden over hoe de informatiewaarde verder verbeterd kan worden.

Goldstein geeft aan dat het proces van de jaarrekening en de juiste richting daarin en om te kijken naar verlaging van de controlekosten voor de zomer nog “een deep dive” met de organisatie zal plaatsvinden om de hele controle te optimaliseren.

Al met al is de accountant blij met de samenwerking in het afgelopen controlejaar. Alles is redelijk op tijd gegaan en alles is digitaal gegaan.

Wethouder van Gils geeft aanvullend aan dat de collegebrief de conclusies van de accountant erkent. Het college neemt het advies van de accountant ter harte voor wat betreft het eerder opleveren van standpunten t.a.v. grote dossiers zoals warmtebedrijf en Ahoy. Voor wat betreft het controle proces en de rolverdeling streeft hij naar goede afspraken om daarmee de kosten te drukken en de efficiency te verhogen.

Postma geeft een compliment aan de organisatie en de accountant voor het vele werk dat is verricht en voor het toch redelijk op tijd afkrijgen. Hij heeft een aantal vragen. Hij vraagt naar meer duiding voor wat betreft het nadere onderzoek naar materiele – en vaste activa en de correcties? Over de lasten in het sociaal domein heeft hij geen specifieke vragen, maar hij vindt dit onderwerp wel een belangrijk gespreksonderwerp voor de hoorzittingen met wethouders de Langen en Bokhove. Voor wat betreft de grondexploitaties (P7) vraagt hij wat daar nu precies staat, dezelfde vraag geldt voor het Ahoycomplex? Hij stelt een vraag over de onterechte betaling van een factuur en om welk bedrag dit gaat? Hij vraagt de accountant wat volgens de accountant de stand van zaken is m.b.t. innovatie?

Goldstein geeft in reactie aan dat het nadere onderzoek naar onderzoek naar materiele – en vaste activa en de correcties met name betrekking heeft op het warmtebedrijf en Ahoy.

Gerritsma geeft voor wat betreft de informatiewaarde aan dat veel informatie op veel verschillende plekken beschikbaar is, voortgang, bestuurlijke hoofdlijnen en soms ook nog bij het programma, soms zijn er ook dubbelingen, hoe krijg je als raadslid het totaalbeeld? Dit totaalbeeld voor de stad als geheel is lastig te genereren. De informatiewaarde is weliswaar toegenomen, maar de bereikte doelen zijn nog onvoldoende duidelijk. Hierover volgt nog nadere dialoog tussen raad en college. Op 29 juni staat hierover ook een volgende sessie gepland in de COR. Doel is om de hoeveelheid informatie in het jaarverslag te beperken. Detailinformatie kan via bijlagen beschikbaar gemaakt worden. De oplegger is handzaam.

Goldstein gaat vervolgens in op de toekomstige winstverwachting van de grexen. Deze was 120 mln., maar de winstpotentie is verlaagd naar 50 mln. Dit bedrag is het verdienvermogen in de grexen. De accountant vindt vooral de informatiewaarde voor de raad heel belangrijk. Krijgt de raad voldoende informatie over de buffers in de grexen? Het college zou daar nog wat meer diepgang aan kunnen geven. Het zou jammer zijn als je alle onzekerheden nodig hebt!

Gerritsma gaat in op Ahoy en de maatschappelijke functie. Het congrescentrum is opgeleverd. PwC kwam een afwaardering in de boeken tegen (onrendabele top?). Was dit al bekend? Wat moet je aan voorziening nemen? Staat het goed in de boeken? Er is uiteindelijk besloten om een kleine afwaardering te nemen. Een deel van de huur is afhankelijk van de omzet. Hiervoor is een kleine voorziening genomen. De afwaardering komt door Corona.

Tak vraagt of er bij de steun aan Ahoy direct naar het waarderingsvraagstuk gekeken had moeten worden? Dit wordt door de accountant bevestigd. Het had eerder ter hand genomen kunnen worden. Er is gekeken naar de verwachte huuropbrengsten in de toekomst. Het wordt nu goed gemonitord voor hoe dit zich in de toekomst ontwikkelt.

Postma vraagt of dit in lijn is met het karakter van de noodsteun- regeling?

Gerritsma antwoordt dat er alleen naar het conventiecenter gekeken. Op het vastgoed hoeft niet afgeboekt te worden.

Van Gilst geeft in reactie op de extrapolatie van de factuur aan dat het om 1 factuur gaat met een bedrag van € 58.000,-- en dit bedrag is inmiddels aan de gemeente terugbetaald.

Goldstein geeft aan dat de evaluatie van het jaarrekeningproces in juni wordt gedaan. Voor wat betreft de innovatie is hij kritisch. Wel is hij blij dat er tastbare zaken ter hand genomen, zoals bijvoorbeeld de Nevenfuncties KvK en de digitale controleverklaring. Tastbaar maken is goed en de accountant blijft druk uitoefenen om innovatie verder te bevorderen.

Rozema vraagt naar iets meer duiding inzake de vertraging van de oplevering van de jaarrekening. Ook vraagt hij naar de herijking van het gemeentefonds en de lange termijneffecten van de Coronacrisis en de impact hiervan op Rotterdam? Ook vraagt hij wanneer aan de raad wordt gemeld als er sprake is van grote financiële overschrijdingen van de begroting?

Goldstein geeft in reactie aan dat de “last minute” correctie op de waardering van het warmtebedrijf de concrete directe aanleiding van de vertraging was.

Gerritsma geeft voor wat betreft de herijking van het gemeentefonds aan, dat de effecten nog lastig te duiden zijn. De wet wordt iets uitgesteld. Voor wat betreft Corona zullen zaken anders geregeld/georganiseerd moeten worden en ook zal er voor de gemeente bijvoorbeeld sprake zijn van lagere opbrengsten toeristenbelasting en parkeerbelasting. Voor wat betreft de vraag of de risico's veranderd zijn, geeft hij aan dat de risico's herijkt moeten worden en dat dit naast de weerstandscapaciteit gelegd moet worden.

Goldstein geeft aan dat een begrotingsonrechtmatigheid een overschrijding met significante omvang is, die pas later aan de raad gemeld wordt. Dit is de achterliggende jaren nietesignaleerd.

Gerritsma geeft voor Tozo en de discussie over de identificatie bij de aanvraag aan, dat aanmelden via DIGID een formele fout was. Dit had met paspoort moeten gebeuren. Deze fouten wegen overigens niet mee in het oordeel.

Koster vraagt aan de accountant waarom er voor wat betreft de Eneco-gelden niet verwezen is naar de motie die daar over gaat? De besteding is immers beperkt, er moet sprake zijn van cofinanciering, de investeringen moeten revolverend zijn etc. Hij vraagt hoe de voorziening van € 61 mln. voor het warmtebedrijf is bepaald? Wat is er veranderd t.o.v. vorig jaar (€ 25 mln. voorziening)? *Koster* geeft aan dat de Co2 reductie vooral komt door sluiting van kolencentrales en niet zozeer door prestaties van dit college. Hij zou meer handvatten willen hebben om de prestaties van het college te kunnen beoordelen.

Koster stelt een vraag over de data-analyse van de nevenfuncties. Hij merkt op dat er slechts 2 WNT-top inkomens zijn binnen de gemeente, namelijk de griffier en de gemeentesecretaris en hij vraagt of dit klopt? Hij vraagt hoe het college op het verslag van de accountant gereageerd heeft en wat de accountant als grootste risico ziet voor de controle 2022?

Goldstein geeft in reactie op *Koster* aan dat er prudent is omgegaan met de data-analyse van de KvK. Deze analyse heeft wel duidelijk gemaakt dat opvolging wenselijk is. Dat is aan het college. Voor wat betreft de Eneco gelden had de accountant wellicht naar de motie kunnen verwijzen, maar er wordt door de accountant ook verwezen naar de goede “governance” zoals in de motie verwoord. Inzake het warmtebedrijf merkt de accountant op dat het gaat om de waardering van leningen en de deelnemingswaarde. Dit is de laatste stand. Hierover zijn diverse extra overleggen geweest. Op dit dossier is de organisatie en de wethouder het meest “gechallenged”. De impact van dit dossier op de jaarrekening is groot. Er zitten nog steeds onzekerheden rond dit dossier en het college informeert de raad hier regelmatig over. *Goldstein* geeft verder aan dat alles BBV is. Is het verdienvermogen van het warmtebedrijf in de toekomst voldoende om de balans te dekken? Mogelijk zullen er ook nog in het nieuwe jaar mutaties op de hoogte van de voorziening moeten plaatsvinden.

Gerritsma geeft aanvullend aan dat het scenario van het warmtebedrijf is veranderd en dat dit een belangrijke invloed had op de business case en ook het financieringsarrangement met de BNG liep af.

Goldstein geeft in relatie tot prestaties van het college aan, dat het jaarverslag (de niet financiële informatie) op dit moment nog niet gecontroleerd wordt. Op dit moment gebeurt dit alleen bij beursgenoteerde bedrijven. Rondom duurzame verslaggeving was nog veel vrijheid. De accountant hoopt dat Rotterdam het voortouw wil nemen om dit aan te jagen. Voor wat betreft de WNT heeft Rotterdam inderdaad maar 2 topfunctionarissen (gemeentesecretaris en griffier). Indien er boven de WNT betaald wordt, is er een rapporteringsplicht!

Goldstein waardeert de diepgaande vragen. De rode draad voor de komende tijd zijn de effecten van Covid op de korte – en langere termijn.

Gerritsma geeft aan dat de belangrijkste risico's de waarderingsvraagstukken rond grond en deelnemingen zijn. Dit kan een belangrijke invloed hebben op het resultaat. Aandacht hiervoor is cruciaal, ook vanwege de investeringen vanuit het Eneco-fonds.

Goldstein merkt op, dat bij deelnemingen zijn diverse mensen vertrokken, maar Rotterdam slaagt er altijd weer in om nieuw adequaat personeel aan te trekken. Het heeft soms wel even tijd nodig voordat mensen weer ingewerkt zijn.

Van Gils onderschrijft wat gezegd is over de waarderingsvraagstukken rond deelnemingen naast warmtebedrijf en Ahoy gaat het ook om De Doelen. Voor wat betreft de informatiewaarde is het zijn doel om de beleidsrealisatie inzichtelijker te maken t.o.v. het uitgegeven geld. In de volgende vergadering is er een apart agendapunt over de informatiewaarde; “een stip op de horizon”. De KvK-check is volgens hem een goede manier om met data om te gaan. Heeft heel veel inzichtelijk gemaakt en het college zal opvolging geven aan het advies van de accountant. Voor wat betreft integriteit komt er voor de zomer een rapport richting de raad. Er is een bestuursopdracht bij SO, waarin o.a. de grexten aan de orde komen, zodat de gemeente minder verrast wordt (cross checks). Inzake datavergelijking geeft de wethouder aan dat hij een begin van “awareness” waarneemt. De gemeente moet preciezer/expliciet zijn in nevenfuncties.

Dit is niet het hele verhaal, maar door dit voorbeeld van data-analyse hebben we interessante inzichten gekregen.

Tak refereert aan de motie sustainable development goals en geeft aan dat de afdoening gefaseerd zal plaatsvinden. *Tak* doet het ordevoorstel om later dit jaar een keer apart stil te staan bij de verantwoording en de door het college bereikte resultaten (aparte sessie) en hoe de COR dit zou willen zien. De commissie kan zich hierin vinden.

5. Planning 2021

PLANNING 2021		
Dinsdag 25 mei	19.00 – 20.30 uur	Hoorzitting wethouder de Langen
Dinsdag 25 mei	20.45 – 22.15 uur	Hoorzitting wethouder Bokhove
Dinsdag 29 juni	19.00 – 21.00 uur	
Dinsdag 21 september	19.00 – 21.00 uur	
Dinsdag 16 november	19.00 – 21.00 uur	
Dinsdag 14 december	19.00 – 21.00 uur	

6. Rondvraag en sluiting

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

Tak sluit om 20.28 uur de vergadering.

